

tere, thi i vor Dom over det foreliggende Lovforslag ere som sagt Fleertallet og jeg fuldstændig enige. Derimod er der en anden i mine Dine overmaade vigtig Different's tilstede mellem os, med Hensyn til hvilken jeg nu skal søge at forsøgte min Mening saa godt, som jeg kan. Baade det ærede Fleertal og Mindretal have indledet deres Erklæringer ved at anfille Betragtninger over den i 1856 af begge Rigsdagens Afdelinger vedtagne Dagsorden. Man har kommenteret den, om end i meget forskellige Retninger og med meget forskjelligt Udbytte, og der er saameget mere for mig Opfordring til herom at fremsætte min Mening, som det vil være i Thingets Erindring, at jeg var den, som foreslog den Adresse, hvortil den sluttede sig, og var med til at foreslaae selve Dagsordenen. Jeg skal da tillade mig i Almindelighed at forudskifte den Bemærkning, at det gjælder om enhver motiveret Dagsorden, hvad der gjælder om Resolutioner og alle andre saadanne løse Former for parlamentariske Forhandlinger, at, forsaavidt de ikke gaae ud paa at tilbeibringe umiddelbart praktiske Resultater, som f. Ex. at standse Behandlingen af en under Forhandling værende Sag, eller at udtale Tillid eller Mistillid til Regeringen eller deslige Ting, som øjeblikkelig finde deres fulde Anvendelse, men derimod gaae ud paa at udtale Fremtidstanker, Programmer for fremtidige Foretagender, saa staae de i Virkeligheden mere paa Meningsens end paa Beslutningens, mere paa Dverveielens end paa Afgjørelsens Standpunkt. En saadan Forhandling kan have sin meget store Nytte, naar den bruges med Forstand, og det er bekjendt, at i de meest udviklede parlamentariske Lande spille ved Siden af det hele Lovgivningsarbejde saadanne Samtaler om offentlige Anliggender en meget betydeligt Rolle; men det er paa den anden Side en ligefrem Følge deraf, at de maae bruges med megen Forsigtighed og fortolkes med en vis Frihed. Det gaer ikke an at erklære nogen Forsamling for bunden ved Udtalelser over Sager, som ikke have foreligget til praktisk Afgjørelse, og om hvilke der ikke forveien har fundet nogen udtømmende og alvorlig Forhandling Sted. Naar dette gjælder om saadanne Dagsordener i Almindelighed,

saa troer jeg, at det navnlig for Landstingets Vedkommende maa finde meget stærk Anvendelse paa Dagsordenen af 1856; thi det er bekjendt, at denne ikke blev født i Landstinget og ikke fremkom i Anledning af et der foreliggende og der behandlet Lovforslag, men at begge Dele foregik i Folkethinget, og at Landstinget sluttede sig dertil i den Hensigt at støtte det Andragende og den Bestræbelse, som fremkom i Folkethinget, og som gik ud paa at fremme et Diemed, som ogsaa vi her ansee for i høi Grad ønskeligt. Det er derfor en Selvfølge, at Landstinget med Hensyn til Enkeltighederne i denne Dagsorden ikke kan ansee sig for at være bunden, saa meget mindre, som der ikke forud for Dagsordenen gik nogenformelt Forhandling, ligesaa lidt som der fandt nogen særlig Afstemning Sted om sammes enkelte Punkter. Men foruden dette er her en ganske særlig Omstændighed tilstede — jeg skal strax komme til det Diemed, hvori jeg fremsætter disse Betragtninger — som gjør, at en saadan Paaberaabelse er utilstedelig, nemlig, at der i Virkeligheden ikke fandt nogen bestemt Billiæstillkjendegivelse fra Folkethingets Side Sted; thi det fremgik af den hele Forhandling og den hele Stilling, at det i Grunden var et Forslag til et Compromis, ganske vist i Form af en Overenskomst mellem de forskjellige Statsmagter, men i Realiteten mere en Henstilling til de store Samfundsinteresser, som vare implicerede i dette Spørgsmaal, idet man forudsatte en Tilslutning, som ganske vist vilde have været af meget stor Indflydelse paa Sagens Stilling. Det er imidlertid tillige en given Sag, at denne Forudsætning brast, og den bristede paa Grund af Godseiernes bestemte Modstand, idet de udtalte sig med en Eenstemmighed, som man sjældent finder her i Landet, og med en Styrke, jeg kunde fristes til at sige Boldsomhed, som minder om de Klager, som i Slutningen af forrige Aarhundrede lode fra de jydskke Proprietairer mod de daværende Landboreformer. Jeg badler ingenlunde Godseierne derfor, thi Enhver sægter for sine Meninger og sine Interesser med de Midler, som han veed, vil og kan; de havde Ret, men Sandheden skal ogsaa have sin Ret, og denne Sandhed er, at det i 1856